

виступив активним характерником початку ХХІ віку, який відчував «красу Божого світу», тому й поєднував інтелектуальний потенціал із вдумливою філософією українського слова.

Список використаних джерел

1. Архів програми «Літературна вітальня». Тернопіль: ТОДТРК. 2006-2010.
2. Петро Сорока – письменник, літературознавець, редактор, науковець: [біографічна довідка]. *Письменники Тернопілля: Члени Національної спілки письменників України*. Тернопіль, 2010. С. 88-89.

ПРИХОВАНА ІРОНІЯ У ТВОРЧОСТІ ІВАНА ФИЛИПЧАКА

Особа Наталія Миколаївна

аспірантка, Тернопільський національний педагогічний університет

імені Володимира Гнатюка,

osobanat@ukr.net

Популярним журналістом і письменником у 30-40-ві рр. ХХ ст. був учитель із невеликого галицького містечка Самбір Іван Филипчак. За активну політичну і громадську діяльність його арештували під час Другої світової війни і згодом замучили в дрогобицькій тюрмі. В Україні його ім'я на довгі десятиліття було забуте, а твори знаходилися в спецархівах під грифом «заборонено». Зате в діаспорі, де жили сини журналіста, вийшло кілька його книг, а вже у незалежній Україні були опубліковані історичні романи письменника «Будівничий держави», «За Сян!», «Дмитро Детько», «Іванко Берладник», «Сила волі», «За вчительським хлібом», «Братня любов» та інші. Його творчості присвячено конференцію, що відбулася 6 жовтня 1991 року у Самборі, згодом у місті було відкрито пам'ятник митцеві. До 125 річниці з Дня народження І. Филипчак в січні 1996 році проведено другу конференцію, у пресі з'явилися численні публікації, вийшла друком ґрунтовна монографія П. Сороки «Іван Филипчак: літературний портрет».

Улюбленими жанрами І. Филипчака були фейлетон, нарис і репортаж. Не цурався він газетної замітки, репліки, памфлету і гуморески. У своєму становленні митець пройшов складний і часто суперечливий шлях. Народився він на Лемківщині, але згодом переїхав у Галичину. Наприкінці 1895 року поступив на вищі вчительські курси у Львові, які успішно закінчив і викладав українську мову у львівській школі імені Адама Міцкевича. Через три роки Івана Филипчака як доброго педагога перевели до Самбірської вчительської семінарії, і відтоді його подальше життя тісно пов'язане з цим містом. У своїх спогадах «“Спомини педагога” І. Филипчака за 40 років учительської служби» він зізнався, що тільки у зрілому віці усвідомив себе українцем і відтоді усі сили віддав на боротьбу за державну незалежність. Боровся пером публіциста і сатирика. Цікаво, що рукопис «Спомини педагога...» було конфісковано при арешті письменника. Тепер він зберігається у Львівському Державному Історичному архіві. Фонд 309 спр. 1936 і досі, на жаль, не опублікований.

Під час більшовицької окупації вийшло 38 чисел газети «Самбірські вісті», редагованої І. Филипчаком. З-поміж найпомітніших публікацій того часу варто виділити памфлет під промовистою назвою «Слава Богу, що скінчилося «веселе і щасливе» більшовицьке життя». В ньому автор з притаманним йому сарказмом наголошував: «радісно забили мільйони українських сердець, коли рознеслася вістка, що наші відвічні вороги, які принесли нам перед двома роками жидівський комунізм, селянству ненависні колгоспи, – забралися з нашого краю».

Важливою жанровою ознакою памфлетів І. Филипчака є авторська спрямованість на кардинальну зміну суспільної думки, що більшовики іменували терміном – «агітація». При цьому агітаційність полягала не в лобових партійних закликах, а використовувалася як засіб впливу на громадську свідомість з метою засудження злочинного режиму і вироблення сталого і прихильного ставлення до особливостей поведінки, моральних якостей конкретних осіб, тобто з метою створення позитивного іміджу демократичної влади чи яскравої політичної особистості.

Такими творами Іван Филипчак унеможливив для себе шлях до відступу. Адже він уже не оглядався назад, не піддавався почуттю страху, бо усвідомив, що в цей переломний період війни вирішується доля всього народу і питання стоїть гостро: бути чи не бути Україні. Він служив їй словом, як інші служили зброєю. І його слово було набагато небезпечнішим для ворогів, ніж зброя в руках молодих вояків. Бо саме слово запалювало юні серця, піднімало їх на боротьбу, кликало на подвиг.

І. Филипчака зарештували 4 листопада 1944 року і засудили до 15 років табірною ув'язнення, добре знаючи, що такого терміну 73-літній діяч не витримає. Це був, по суті, смертельний вирок для нього. Письменник утримувався під вартою в Дрогобицькій тюрмі і через 11 місяців помер від фізичного виснаження.

Список використаних джерел

1. Сорока П. Іван Филипчак: літературний портрет. Тернопіль: Горлиця 2001. 500 с.
2. Чепіль М, Савчин Г. Педагогічні погляди та культурно-освітня діяльність Івана Филипчака. Редакційно-видавничий відділ ДДПУ імені Івана Франка, 2013. 283 с.